

Η ΕΚΡΗΞΗ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ (1789-1794)

(σχ. βιβλ. σελ.16-19)

Η κατάσταση στην κοινωνία της Γαλλίας το 18^ο αι.- Προς τη γαλλική επανάσταση

- Κριτήρια της κοινωνικής τάξης ήταν η **καταγωγή** και τα **προνόμια** από τον ηγεμόνα.
- Θεσμοθετημένες τάξεις ήταν:
 - ✓ Ο κλήρος (0,5% του πληθυσμού)
 - ✓ Οι ευγενείς (1,5%)
 - ✓ Η Τρίτη τάξη (98%, η μόνη φορολογούμενη)
- Το Παλαιό Καθεστώς – η διαμορφωμένη κατάσταση- δυσαρεστεί την Τρίτη Τάξη.
 - ο τόσο το ανώτερο τμήμα της, επειδή αποκλειόταν από τις αποφάσεις
 - ο όσο και το ευρύτερο, επειδή η ζωή του επιδεινωνόταν.
- Η πείνα οδηγεί το λαό σε λεηλασίες (χειμώνας 1788-1789)

A. Η πρώτη φάση της Γαλλικής Επανάστασης, Μάιος 1789-Αύγουστος 1792

Η Εθνική συνέλευση (Εθνοσυνέλευση):

- Ο βασιλιάς Λουδοβίκος ΙΣΤ', σε συνέλευση των Γενικών Τάξεων (5 Μαΐου 1789) ζητεί την επιβολή νέων φόρων στην Τρίτη Τάξη.
- Οι εκπρόσωποι της τάξης αυτής αντιδρούν και αυτοανακηρύσσονται Εθνική Συνέλευση.
- Ο βασιλιάς κλείνει την αίθουσα και οι αντιπρόσωποι της Τρίτης Τάξης συνέρχονται στο σφαιριστήριο, όπου και ορκίζονται ότι θα δώσουν σύνταγμα (20 Ιουνίου 1789). Η Εθνοσυνέλευση κηρύσσεται Συντακτική.
- Στις ενέργειες του βασιλιά να διαλύσει την Εθνοσυνέλευση αντιδρά ο λαός και καταλαμβάνει τη Βαστίλη (14 Ιουλίου 1789).

Η Συντακτική συνέλευση και οι αποφάσεις της:

- Καταργεί τα προνόμια (4 Αυγούστου 1789)
- Ψηφίζει τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη¹ (26 Αυγούστου 1789)
- Ψηφίζει το πρώτο σύνταγμα της Γαλλίας, με το οποίο:
 - ✓ εγκαθιδρύεται η συνταγματική μοναρχία
 - ✓ η δικαιοσύνη κηρύσσεται ανεξάρτητη.
 - ✓ το έθνος κηρύσσεται κυρίαρχο
 - ✓ η εκτελεστική εξουσία ανατίθεται στο βασιλιά και τους υπουργούς του.
 - ✓ η νομοθετική εξουσία ανατίθεται στη Βουλή.
- Προκηρύσσει εκλογές για τη νομοθετική συνέλευση. Δικαίωμα ψήφου δίνεται μόνο σε όσους έχουν περιουσία και φορολογική δυνατότητα.
- Εθνικοποιεί την περιουσία του κλήρου.
- Καθιστά τους ιερείς κρατικούς υπαλλήλους.
- Καταργεί τις συντεχνίες.
- Απαγορεύει τις απεργίες.

Αντιδράσεις:

- Ο βασιλιάς αντιδρά δύο φορές:
 - ο Στην πρώτη αντίδραση ο λαός απαντά με την κατάληψη των Βερσαλλιών (5 Οκτωβρίου 1789)
 - ο Τη δεύτερη φορά ο βασιλιάς προσπαθεί να διαφύγει από τη Γαλλία, αλλά ο λαός να αναγκάζει να επιστρέψει.
- Ο κλήρος ξεσηκώνει ανταρσία («ανώμοτοι ιερείς»)

Ρεύματα ή τάσεις στη συντακτική συνέλευση:

- Η **Δεξιά**: της αρκούσε η κατάργηση των προνομίων και η διακήρυξη.
- Το **Κέντρο**: δεχόταν τη μοναρχία με συμμετοχή ευγενών και μεγαλοαστών στη λήψη των αποφάσεων.
- Η **Αριστερά**: οραματιζόταν ένα πολίτευμα αμερικανικού τύπου.

¹ Είναι βασισμένη στις αρχές του Διαφωτισμού κι αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα κείμενα που αναγράφουν τα ανθρώπινα και πολιτικά δικαιώματα. Περιλάμβανε βασικές ιδέες της Γαλλικής επανάστασης, οι οποίες ενσωματώθηκαν στα συντάγματα του 1791 και του 1795. Αποτελείται από 17 άρθρα.

Πολιτικές λέσχες (= πολιτικές οργανώσεις)

- Ήταν προϊόν της δυναμικής συμμετοχής του λαού στις πολιτικές εξελίξεις.
- Μαζικότερες ήταν η λέσχη των Ιακωβίνων και η λέσχη των Κορδελιέρων.
- Κινητοποιούσαν το λαό, όπως και ο Τύπος.

Η Νομοθετική συνέλευση:

- Προήλθε από εκλογές (Σεπτέμβριος 1791)
- Ελεγχόταν από τους Γιρονδίνους.
- Αντιμετώπιζε προβλήματα από :
 - ο Το βασιλιά και τους αριστοκράτες
 - ο Την Αυστρία και την Πρωσία, που επιζητούσαν ανατροπή της Επανάστασης
 - ο Τους «αβράκωτους»², που ζητούσαν την έκπτωση του βασιλιά.
- Κήρυξε πόλεμο κατά της Αυστρίας και της Πρωσίας (1792)
- Οι ήττες στον πόλεμο και η πείνα που ακολούθησε ωθούν το λαό σε αντιδράσεις (κατάληψη ανακτόρων Κεραμεικού στις 10 Αυγούστου 1792).
- Ως αποτέλεσμα των εξελίξεων, η συνέλευση ανέθεσε την εκτελεστική εξουσία σε συμβούλιο με επικεφαλής τον Δαντόν.
- Θέσπισε την καθολική ψηφοφορία και το χωρισμό της εκκλησίας και κράτους.
- Δήμιεσε τις περιουσίες των φυγάδων (εμικρέ) αριστοκρατών.
- Κήρυξε την πατρίδα σε κίνδυνο και, πετυχαίνοντας νίκη κατά των Πρώσων στο Βαλμί (10 Σεπτεμβρίου 1792), κατάφερε να σωθεί η επανάσταση.

B. Η δεύτερη φάση της Γαλλικής επανάστασης, Σεπτέμβριος 1792-Ιούλιος 1794.**Η Συμβατική Συνέλευση:**

- Τα μέλη της αναδείχτηκαν με καθολική ψηφοφορία.
- Εγκαθίδρυσε το πολίτευμα της αβασίλευτης δημοκρατίας.
- Άλλαξε το ημερολόγιο
- Επέβαλε θανατική ποινή στο βασιλιά, ο οποίος και εκτελέστηκε (Ιανουάριος 1793)
- Συνέχισε τον πόλεμο συσπειρώνοντας εναντίον της Γαλλίας πολλές ευρωπαϊκές χώρες.
- Στο εσωτερικό αντιμετώπισε αντεπαναστατικές εξεγέρσεις.
- Για την καταστολή των εξεγέρσεων συνέστησε:
 - ο την Επιτροπή Δημόσιας Σωτηρίας
 - ο την Επιτροπή Γενικής Ασφάλειας και
 - ο τα επαναστατικά δικαστήρια
- Προκάλεσε την αντίδραση των Γιρονδίνων³, οι οποίοι όμως ηττήθηκαν.
- Ψήφισε νέο σύνταγμα (Ιούνιος 1793)

Η κυβέρνηση των Ορεινών:

- Με επικεφαλής των Ροβεσπιέρο, οι Ορεινοί προχώρησαν:
 - ο σε αναδιοργάνωση του στρατού
 - ο στην εκτέλεση σαράντα χιλιάδων ανθρώπων (περίοδος Τρομοκρατίας)
 - ο σε κατάργηση της χριστιανικής θρησκείας και θέσπιση της λατρείας του Ανώτατου Όντος.
 - ο σε νέα αλλαγή του ημερολογίου.
- Τελικά για να ξεπεράσει τις αντιδράσεις η Συμβατική συνέλευση εκτέλεσε το Ροβεσπιέρο.

² Ήταν αρχικά ριζοσπαστικοί εθελοντές του επαναστατικού στρατού. Οι περισσότεροι ήταν ακραίοι δημοκράτες από τα φτωχά κοινωνικά στρώματα ή ηγέτες του απλού λαού. Στην περίοδο της Τρομοκρατίας στους αβράκωτους συμπεριλαμβάνονταν ακόμα και δημόσιοι λειτουργοί ή μορφωμένοι άνθρωποι και ντύονταν με απλό παντελόνι (όμοιο με τα σημερινά) κι όχι με το φαρδύ παντελόνι των ανώτερων τάξεων (κίλντ), ημίπαλτο που ονομαζόταν «καρμανιόλ», κόκκινο σκούφο της επανάστασης και ξύλινα τσόκαρα που ονομαζόνταν σαμπό. Μετά την πτώση του Ροβεσπιέρου οι αβράκωτοι έχασαν τη δύναμή τους.

³ Πολιτική ομάδα με χαλαρούς δεσμούς μεταξύ των μελών της, με δημοκρατικές ιδέες. Τα μέλη της ομάδας ήταν κυρίως δημοσιογράφοι, δικηγόροι και διανοούμενοι. Ήταν αυστηροί επικριτές της βασιλικής αυλής και αργότερα εισηγήθηκαν τη λήψη αυστηρών μέτρων εναντίον των αντεπαναστατών. Κατά την περίοδο της Τρομοκρατίας οι Γιρονδίνοι έπεσαν σε δυσμένεια και εκτελέστηκαν.